

DOM ITALIJANKE NA CUNJAH. V predelih najbolj bednega prebivalstva v Neapiu se je vsled porušenih higijenskih naprav, pomanjkanja vode in mila, in pa vsled bede naselili med prebivalstvo nesnaga in uši, ki raznašajo tifus. Zaveznika okupacijska oblast se je problema lotila, kot priča gornja slika, tako, kakor treba. Zenska, ki je brkone v vojni izgubila moža, otroke in vse kar je imela, je potreba nege, in najprvo se naj ji na nji uniči uši. Mussolini je svojo deželo zavzel da kaj: Prej so mu dvigali ljudje roke v fašistični pozdrav, sedaj so na tleh.

Nevtralne dežele zavezniškim ovira v vojni

NEUSPEHI NAŠEGA DRŽ. DEPARTMENTA S PRITISKI NA ARGENTINO, BOLIVIJO IN IRSKO. — TURČIJA JEMLJE, A NIČ NE DA. LATINSKA AMERIKA "REBELIRA"

Kritiki ameriške vnanje politike veliko poudarjajo dejstvo, da naš državni oddelek sploh ne ve, kaj hoče v svoji vnanji politiki, pač pa le, česa noče. In zato je deležen neuspehov v diplomaciji, ki jih bi lahko žel v izobilju.

Tudi Anglija kritizirana

Slična kritiziranja se dogajajo v Angliji proti Churchillu in Edenu. Trdijo, namreč kritiki, da edino Stalin in kaj hoče in zato je njegova politika edina izmed vseh zavezniških velesil, ki je po mnenju teh komentarcev res "realistična".

Eno je gotovo: Vse velesile zasledujejo svoje posebne interese in kar se zavezniških tice, je gotovo, da se niso še zedlinili za določno skupno politiko in zato bodočo, ureditve sveta ne v Moskvi, ne v Kairu, ne v Teheranu in sploh nikjer še ne. To seveda ne pomeni, da se ne bi mogli, pač pa, da med njimi ni še zmagala skupnost, ker so vplivi interesov posameznih dežel premočni, in pa, ker ni še smisla za vzajemnost.

Neuspehi v Argentini

Prijateljski, kakor tudi sovražni kritiki Cordella Hullia in nje-

govog oddelka so edini, da kar se Argentine tiče, je bila doslej vnanja politika ameriške vlade tam popoln neuspeh.

Priznavali smo diktatorsko ustavljene vlade v nji, a ob enem ignorirali demokratične stranke. Z njimi nimajo ameriški privatni interesi nobenih zvez. Vzrok je, ker se "ameriški interesi" zanimajo zgolj za izkorisčanje ondotnih virov, ne pa za koristi prebivalstva.

Vnanja politika ameriške vlade se v Argentini — v boju proti ondotnemu fašizmu — ne more uveljaviti torej edino zaradi tega, ker želimo njen gospodarski red prikrojiti v prid našega kapitalizma, in ga pod to znamko oglašamo za demokracijo.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Dne 20. aprila se prične v Philadelphia mednarodna delavska konferenca, ki še vedno posluje po sistemu, kakor je bila ustavljena v področju društva narodov. Do te vojne je imela svoj stan v Genovi, kjer je bil sedež društva narodov, sedaj pa ima urad v Kanadi.

V tej ustanovi društva narodov, katera glavna naloga je pečati se z delavskimi problemi, so na konferenci zastopani iz vsake dežele po en delegat priznane zveze strokovnih organizacij, in pa predstavnik industrialcev in zastopnik vlade.

Delavstvo Zed. držav zastopa v mednarodni delavski konferenci društva narodov AFL. To je bilo v redu do ustanovitve

AFL noče pomagati k delavski solidarnosti

Dne 20. aprila se prične v Philadelphia mednarodna delavska konferenca, ki še vedno posluje po sistemu, kakor je bila ustavljena v področju društva narodov. Do te vojne je imela svoj stan v Genovi, kjer je bil sedež društva narodov, sedaj pa ima urad v Kanadi.

V tej ustanovi društva narodov, katera glavna naloga je pečati se z delavskimi problemi, so na konferenci zastopani iz vsake dežele po en delegat priznane zveze strokovnih organizacij, in pa predstavnik industrialcev in zastopnik vlade.

Delavstvo Zed. držav zastopa v mednarodni delavski konferenci društva narodov AFL. To je bilo v redu do ustanovitve

"Diplomatski" manevri povzročajo marsikomu veliko razočaranja

Na drugi strani v tej številki je članek o ruskem priznanju italijanskega kralja, in o vzrokih, radi katerih je diplomacija prepojena z zahtvostjo in hinavščino.

Revija "New Masses" v New Yorku, ki je priznano neuradno glasilo komunistične stranke, je dan predno je premier Stalin oznanil, da priznava kralja Emanuela in Badoglia za ustavno Italijansko vlado, imela uredniški članek, v katerem je napadla Churchilla zaradi njegovega podpiranja savezne dinastije in Badoglijeve vlade. Oba je označila za fašista, in oba za nadaljevanje Mussolinijevega fašizma v Italiji.

To se je urednik te revije dan pozneje čudil, ko je primerjal svoj članek in pa komplimente med Viktorjem Emanuelom in Kremelinom!

Enako se je čudil leta 1939 Earl Browder, ko je izjavil, da kakor je nemogoče, da bi on postal predsednik ameriške trgovske komore, prav tako je nemogoče, da bi Moskva sklenila pakt s Hitlerjem. Teden po tisti izjavi je bilo objavljeno, da je tak pakt sklenjen in podpisani.

Čehi niso nikdar pričakovali, da jih bosta francoska in angleška vlada žrtvovali Hitlerju. A dogodilo se je.

Republikanska Španija se je zanašala, da ji bodo demokratične velesile v boju s Hitlerjem, Mussolinijem in Francom pomagale saj kot se med demokratično spodbodi, pa se je dogodilo nasprotno.

Demokratični elementi v Italiji so bili pripravljeni, da jim ameriška in angleška armada prinašati osvobojenje ne samo izpod Hitlerja, ampak tudi izpod domačega fašizma ter izkorisčanja. Ko so se zbrali v Moskvi vrnjeni ministri zavezniških velesil, so obljubili "vlado v Italiji bolj demokratizirati". A je ostala po zaslugu Londona in Washingtona nespremenjena in sedaj se jima je še Moskva kar direktno pridružila.

Diplomacija nikoli ne govori jezika, ki bi imel značaj iskrenosti, temveč je vedno spletarska in zavajalna. Woodrow Wilson je mislil, da jo bo s svojimi štirinajstimi točkami ozdravil in reformiral, pa je slabša, kakor je bila takrat.

Taka bo ostala, dokler bo na svetu prevladoval sistem izkorisčanja množic, hinavščine, imperializma in barbarizma.

Shod ZOJSA v Chicagu bil velika manifestacija sloge Jugoslovanov

Minulo nedeljo, 19. marca, se je vršil v Češko-ameriški dvorani na 18. cesti blizu Blue Island Ave. prvi shod nedavno ustavljene podružnice ZOJSA (Združenega odbora južno slovenskih Amerikanerov), ki je uspel v vsakem oziru. Dvorana je bila nabito polna.

Governiki, razen predsednika, so bili vsi iz zunanjih krajev, med njimi štirje iz New Yorka. Predsedoval je J. Bazdarich.

Shod je bil otvoren 45 minut pozneje kot pa so sklicatelji oznanjevali, namreč ob 2:45 in

skončan je bil ob šestih. Vmes med govorji je bilo nekaj pevskega sporeda, deklamacija in par ceremonijalnosti.

Ko je bil predstavljen za predsednika shoda J. Bazdaric, je nopravil svoj uvodni govor in oznanil za prvega govornika srbskega pravoslavnega duhovnika Strahinja Maletiča, ki ga je srbski pravoslavni kongres na svojem nedavnom zasedanju v Chicagu otožil zaradi aktivnosti za partizane, in ob enem dva druga srbska duhovnika. Maletič je sedaj tajnik ZOJSA v New Yorku.

Ko je bil shod končan, števci so niso še steli vseh prispevkov, a bilo je sporočeno, da je šesteta vstopa do tedaj znašala že nad dva tisoč dolarjev.

bor AFL na iniciativi angleških unij za sklicanje prvega medvojnega delavskega kongresa, ki se bi vršil mesece junija v Londonu. Pogoje zvezne angleških unij je bil, da se naj tak kongres sklice, da se nanj povabi in sprejme tudi zastopnike strokovnih organizacij iz Sovjet. Wm. Green je v imenu odbora AFL izjavil, da se njegova zveza predlogu angleškega organiziranega delavstva ne more pridružiti, ker delavskih organizacij v Rusiji ne smatra za svobodne.

Tako je stvar padla v vodo. Sedaj, ko bi bila mednarodna solidarnost proletarijata najbolj potrebna, pa jo je najmanj. Po prejšnji vojni so jo rušili komunisti, sedaj pa jih dela glavne ovinre AFL.

Drug težak udarec je dal od-

"Black Market" podražil živila za nad milijardo dol.

Vzliec prizadevanjam vladnega odbora, ki ima nalogo skrbirjanje s cenami živil in se jih uveljavlja po postavno določenih cenah, se to ni posrečilo, kar več vsake gospodinj, in vsakdo, ki kaj kupuje.

Chester Bowles, ki upravlja omenjeni vladni oddelek za kontrolieranje cen, je priznal, da gospodinj plačajo za živila, ki jih kupujejo, nad milijardo dolarjev na leto več, kakor pa bi stale, če jih bi dobivale po odvladnih cenah.

Po njegovem računu plača vsled tega vsaka povprečna družina za živila od \$35 do \$40 na leto več kot pa bi, če bi kupovale potrebščine po vladnih cenah.

To pomeni, da dobe prekupeci eno milijardo dolarjev na leto več, kakor pa bi, če se bi držali postave.

Iz Mussolinijeve republike

Pretežni del Italije je pod Nemčijo in s tem pod Mussolinijem. Nazvan je za republiko v odboru, ki jo vlada v imenu fašistične stranke, ima 17 članov. Glavno besedo v Italiji ima kaj-pada nacijska komanda.

Turčija se boji noših trutov

Ameriške oljne družbe si že dolgo prizadevajo dobiti v Turčiji monopol v iskanju in izrabljaju oljnih vrelcev. Vzliec zelo ugodnim pogojem ameriških zastopnikov je turška vlada ponudbo odklonila.

ku, prej pa je župnikoval v Aliquippi, Pa. Na navzoče je napravil s svojimi izvajanjami dober vtis in žel veliko aplavdiranja.

Drugi govornik je bil Hrvat Zlatko Baloković, predsednik Hrvatskega narodnega kongresa in podpredsednik ZOJSA. Z njim je nastopal Srb Žarko Bunić, ki je govor jako zavlekel, potem je govoril Brzovich, na navzoče se je apeliralo za prispevke v prid tega gibanja, in nato je bil predstavljen Louis Adamič, ki je govoril v angleščini. Poudaril je med drugim da so mu napadi nanj dokaz, da je njegova taktika za obnovbo in ureditev Jugoslavije pravilna in da je zidana na temelju pravice in resnice.

Zadnji govornik je bil Srb iz Hrvatske in bivši minister Petar Petrović, ki je sedaj v Kairu. Sava Kosanović.

V dvorani na tem shodu, v kateri je prostora za nad tisoč ljudi, so bile zastopane vse jugoslovenske narodnosti, a največ je bilo Hrvatov.

Ko je bil shod končan, števci so niso še steli vseh prispevkov, a bilo je sporočeno, da je šesteta vstopa do tedaj znašala že nad dva tisoč dolarjev.

Problem prehrane ne sme biti le skrb Zed. držav

MARVIN JONES PRAVI, DA NAŠA DEŽELA LAJKO VELIKO PRODÜCIRI, A NE TOLIKO KOT SE OD NJE PRIČAKUJE. — KAJ BO Z DELAVCI, KO BO KONEC VOJNE?

Cimbolj se pričakuje končna vojne, težje postaja vprašanje preživljavanja ljudstev, ki jih bodo osvobodile zavezniške armade.

Z sedaj se na merodajne faktorje močno pritiska, naj bi pošiljali živila iz zavezniških dežel v Grčijo in na Poljsko, kjer je bila največja.

Glad v južni Italiji

Ko so angleški in ameriški čete invadirale Italijo, sta vladila v Washingtonu in Londonu dobro vedele, da bo treba v Italijo tudi z živili, ne samo z vojaštvom.

Niso pa ne v Angliji in ne v teži deželi domnevali, da je bila v Italiji celo večja kakor pa je bila pred zavezniško invazijo. Vzrok je, da je sedaj južna Italija odrezana od svojega zaledja in morajo vanjo vsa živila od drugod, na kar pa zavezniško poveljstvo vsled drugih vojnih potreb ni moglo biti pripravljeno.

Zed. države ne bodo kašča vsega sveta

Dasi smo proglašili Zed. države za arzenal demokracije, bo to veljalo le, dokler bo vojna. A na mednarodni živilski konferenci, ki se je v tej deželi že dvakrat vrnila, in so bile na nji zastopane vse zavezniške vlade, pa se je le preveč pričakovalo, da se bo bodo Zed. države obvezale — kot sedaj s pošiljanjem lend-leasnih dajatev — tudi po vojni s pošiljanjem živilskega potrebu.

Marvin Jones, ki načeljuje vladnemu vojnemu živilskemu

odboru, pravi, da so tako pričakovana preveč optimistična. Zed. države ne morejo postati živilski basket za ves svet, pravi v svojem poročilu, ki je bilo objavljeno dne 19. marca, obeta pa, da bo hrane zadost za preživljavanje našega prebivalstva in jo bo vrh tega velikog tudi za izvoz. Toda ne za vse dežele, v katerih je pomanjkanja več kot vsega drugega.

Z lakoto ni vzroka

Administrator Jones je v pravem. Zed. države same ne bi mogle prevzeti vse odgovornosti za rešitev živilskega problema, kajti ko vojne konec, bo imel ves svet priložnost lotiti se konstruktivnega dela in tiste dežele pa, ki prideluje več živil kakor jih rabijo, pa bodo morale vzajemno pomagati. N. pr. Kanada, Argentina, Brazilija, Avstralija itd.

Seveda, v ta namen se bo moral odprediti sedanjem sistem, ki temelji na privatenem profitu, ne pa na ljudski blaginji.

Pridelki v Zed. državah se povečajo

Kakor v drugih deželah z umnim poljedelstvom, tako se pridelki naglo večajo v Zed. državah, in to včasih pomanjkanju dežavcev na farmah.

WFA ceni, da bo letos šest odstotkov več mesnin na razpolaganju.

(Konec na 2. strani.)

Predno dobimo tisoč novih naročnikov, bo treba še veliko dela

Lani smo sklenili podvzetje kampanjo za tisoč novih naročnikov Proletarju, ki se nadaljuje v tem letu. Toda če jo hočemo uspešno zaključiti, se bomo morali boljše podvizi.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka
popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$8.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$8.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Čemu je Stalin podprl režim, ki ga ne mara niti južna Italija?

Dne 22. februarja je Winston Churchill v parlamentu pojasnil, da podpira kralja Emanuela in Badoglijo zato, ker bi po njegovem mnenju kakšna druga (italijanska) vlada ne imela v načodu niti toliko opore kakor jo imata onadva.

Med ljudstvom v in zaveznikov okupirani južni Italiji je zasumelo. Posebno v Neaplju. Socialistična, komunistična in akcijska stranka so proglašile proti kralju in Badogliju, in s tem v glavnem proti Churchillu, desetminutno protestno stavko.

Zavezniško vrhovno poveljstvo (ameriško in angleško) je prevedalo in voditeljem omenjenih strank zapretilo z aretacijo, ako ne preklicajo oklica v stavko.

Podali so se "pod pritiskom" in ob enem dobili dovoljenje, da smejo sklicati protestni shod na nedeljo 12. marca. Dobili so zagotovilo, da na njemu smejo manifestirati proti dinastiji in Badogliju, seveda v mejah reda in mira, a morajo pa paziti, da ne bo noben govornik kritiziral ali omenjal Churchilla, ali ameriškega predsednika, ali poveljnivkov ameriške in angleške armade v Italiji.

Istočasno, kakor omenjene tri stranke, so sklicali shod monarhisti in obetali, da bodo z njega Američani in Angleži točno videli, s kom je italijanski narod.

To, da so Američani in Angleži uvideli, kje so simpatije ljudstva v južni Italiji, se je dogodilo, toda povsem drugače kot pa so pričakovali sklicatelji monarhističnega shoda. Udeležilo se ga je nekaj ljudi.

Na shodu proti monarhiji in za republiko je bila množica Associated Press poroča, da jih je bilo nad šest tisoč, in United Press pa, da jih je nad sedem tisoč stalo ves čas shoda na prostem v dežju in poslušali govornike, ki so napadali kralja in Badoglija ter njuno dvajsetletno službovanje fašizmu.

Oder na trgu je bil pod streho in okinjan z zastavami združenih narodov, le angleške zastave ni bilo. Kajti ta protestni shod je bil v resnici proti Churchillu in se ga je moglo označiti za takega ne z besedami, pač pa le s tem, da na odru ni bilo — angleške zastave!

Socialistični, komunistični in drugi govorniki so klicali narod, da naj upa v prerojenje Italije, a preporočila se bo le, ako postane republika po vzgledu Zedinjenih držav ameriških.

Ampak glavni delež navdušenja te množice je šel Sovjetski uniji.

Masa v dežju je vzklikal, doli s fašističnim kraljem, doli z Badoglijem, živel republika, baš tedaj pa se je pojavil na odru — se je že kako zrnil nanj — mlad fant z revolverjem v roki in vzklikal za kralja. Incident je bil v hipu zadušen in kraljev pristaš je prišel v varstvo ameriške vojaške policije.

Toda manifestacija proti staremu redu se je nadaljevala. Ko so odstranili fanta s samokresom, je prišla na oder dekle s sovjetsko zastavo v roki in navdušila ljudi v vzklikanje, "Stalin, Stalin, Stalin!"

Pojavil se je na odru tudi Jugoslov, ki je pozval množico v dežju, da naj nazdravi z vzklikiom maršalu Titu. In je zaorila izpod dežnikov, živijo Tito, jugoslovanski maršal!

Zastopnikom vnanje politike angleške in ameriške vlade, ki podpirata kralja in Badoglijo, ter Vatikan, je bilo neprijetno, kot je razbrati med vrsticami v vestih ameriških in angleških novinarjev, ki so poročali o tem shodu.

Ni bilo mogoče utajiti: niti ljudstvo v južni Italiji, ki je najbolj zaostalo, ni več za kralja in ne za fašizem in ne za politiko hierarhije!

Na kraljevem shodu kakih deset ljudi, na manifestacijsi zoper njega pa množica tisočev. Torej se je Winston Churchill zelo motil, ko je dejal, da bi ne mogla sedaj nobena druga vlada v Italiji dobiti niti toliko podpore, kot jo imata kralj in Badoglio.

Ko so s protestnega shoda v Neaplju še vedno odmevali vzkliki "Stalin, Stalin, Stalin," je prišla iz Moskve vest, da je Stalin priznal Emanuela in Badoglio — in London je k temu hitro dostavil, da je to prva vlada, ki ju je priznala.

Tu pa ima ta diplomatska igra svoj zavozljaj.

Cemu naj bi baš Stalin bil prvi, ki bi Emanuelu podprl njegovom prestol in mu pritrdir kruno na glavo, da mu je ne bi odnesel ljudski vihar?

Komuniste v Italiji, ki so bili v ospredju propagande za strmolagljevanje dinastije, so vprašali o tem: "Pač, politika. Nas se to priznanje ne tiče," so rekli. "Nadaljevali bomo naprej za ustavitev ljudovlade." A vendar, masa v Neaplju se je čudila in se še cudi. Drugi, ki se pečajo z zavozljanimi problemi, pa so začeli pojasnjavati na vse sorte načine. Odvisno je vse pač od tega, s kom si in kaj namerava ter kakšni so svoji cilji.

Lokavi propagandisti v Londonu in v Washingtonu so razlagali, da jim sovjetska vlada nič povedala, pa so bili vsled njenega priznanja Emanuelu in njegovega ministrskega predsednika zelo presenečeni.

AMERISKE CETE NA OTOKU ENGEBI na Pacifiku so izgnale Japonec iz zaklonišč z metalec ognja. V sredini na tej sliki so vidne posledice njihove napade. V ozadju sta dva ameriška "alligatorja", opremljena samo s strojnico, ki mečejo svinec, pač pa tudi s takimi, ki skajo z ognjenimi jeziki.

James H. Maurer umrl

James H. Maurer je znal dela v socialističnem in unijskem gibanju tako konstruktivno in uspešno, kot le malo kdo. Njegova zasluga je, da socialistična organizacija v Readingu, ki jo je pomagal ustanoviti in graditi, živi in da je izmed vseh postojank socialističnega gibanja v tej deželi najjačja. Ustvaril ji je toliko trdnost, da se je v stanju obdržati tudi v tako težkih

njih dolgo poročilo, ki je bilo izdano v brošuri, in Maurer je imel potem na shodih o Rusiji zelo dobro besedo. Tisti sodruži, ki so bili boljševizmu in njegovi taktiki odločno nasprotni, so mu to zelo zamerili in na marsikem shodu so nanj letela ostrva vprašanja in graje. A izkazalo se je, da je postopal pravilno in da je bil on v stanju razvajati Sovjetske unije stvarno motriti vselej svoje mirnosti in razumevanja razmer, dočim tisti, ki niso imeli teh svojstev, tega niso bili zmožni in videli v Rusiji le teror in zlo.

James H. Maurer ni bil nikoli "ekstremist". Proti pogubni komunistični taktiki, ki je v mednarodnem delavskem gibanju napravila ogromno škodo, je nastopil kolikor je bilo v njegovih moči, toda znal je ločiti med njo in pomenom boljševiške revolucije v Rusiji.

Maurer je bil eden najbolj znanih socialistov v tej deželi. Vrsto let je bil predsednik pennsylvanske delavske federacije in član ekskurzivne socialistične stranke ter njen kandidat za podpredsednika Zed. držav. Bil je izborni govornik in večkrat nastopil tudi na shodih, ki jih je sklical JSZ.

Razkolno gibanje v socialistični stranki je opazoval z bolestjo, ker je vedel, kakšne bodo posledice.

Na konvenciji socialistične stranke leta 1932 v Milwaukeeju si je veliko prizadeval pridobiti Normana Thomasa in njegovo strugo, da ne bi vprvorila boja proti Morrisu Hillquitu, ki ga je hotela spraviti iz predsedništva s pomočjo tedanjega milwaukeežužana D. W. Hoana. Maurer je skušal tudi Hoana prepričati, da ga Hillquitov načrti zlorabljajo, toda ker

Na državnem tajnik je časnikarjem pojasnil, da je nekaj takega domneval, a ker je star kočljiva, o njiju ne bo govoril.

Vtis torej je, da ravno, ko bi morda kralj in Badoglijo padla, ju je rešil Stalin.

Dvomimo, da je kaj socialistov in komunistov, ki mu odkrivajo njegovo potezo. Toda pojasnila, čemu je to storil, je vredno upoštevati.

Ameriška in angleška vlada torej še nista priznali kralja in Badoglia. Ali to je svet izvedel šele ko ju je Moskva priznala. Do tedaj je bila javnost prepričana, da sta kralj in Badoglije zaščitni tisto na ameriški in angleški vladi in da ju varuje zavezniška oborožena sila. Le ameriška in angleška vlada sta imeli opraviti z njima in le temu dvema gre zasluga, da sta Emanuel in Badoglio tam kjer sta, namesto strmoglavljeni.

Sedaj, ko ju je Moskva — morda res brez v naprej danega obvestila ameriški in angleški vladi priznala, sta moža na trdnem, ker opozicija, ki je proti njima, je vzklikala "Stalin, Stalin," v veri, da le on je na njeni strani, dočim sta ameriška vlada in posebno še Churchill za povrnitev Italije pod staro monarhistično sistem. Prav lahko so v pravem tisti, ki menijo, da si Rusija sedaj ne more privoščiti spora z ameriško in angleško vlado zaradi vprašanja dinastije, ker jo podpirate in držite na površju, ne da ju bi "uradno" priznale. Moskva je napravila temu razmerju konec in se odločila, da hoče biti v Italiji zastopana z ambasadorem in tako se je zgodilo.

Ljudstvo v Italiji pa lahko ve, kakor ljudstvo vsake druge dežele, da je osvoboditev izpod monarhizma in kapitalizma le v njegovih rokah.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

V prošlem tednu je bilo prece novic. Strahovita ruska ofenziva v Ukrajini, ki je že prisila čez prag Rumunije, vzlič dežju in blatu; apel čehoslovaške vlade na prebivalstvo, da je prisel čas organiziranega odpora, kajti osvobodilne (ruske) armade so že skoraj ob meji bivše Masarykove republike.

To sta dve važni novici iz minulega tedna, a jih je še mnogo več.

Kralj Peter II. je prišel v London in dogodila se je težka kriza v njegovi zamejni vladi v Kairu. Vlada v Argentini se je tudi spremnila. In Sovjetska unija je priznala Badoglijevo vlado v Italiji. Ameriška in angleška vlada sta izvršili pritisk na Irsko, da naj se umakne iz neutralnosti ter požene zastopnike osišča, ki so tam zgolj zaradi špijoniranja, iz svoje dežele:

Ruska ofenziva na južni strani vzhodnega bojišča se bliža odločitvi. Nemogoče je, da bi mogla armada, kateri poveljuje proti Rusom nacijski poveljniški Mainstein, prenesti udarce, ki jih dobiva že od zadnjega poletja. Kralj je zato korak samo začsen. Nemogoče si je misliti, da bi sovjeti, ki so bili med prvimi v priznanju de Gaullove vlade francoske osvobodilne akcije v Alžiru, in prvi v podpiranju jugoslovanske osvobodilne fronte, pomagali tem eks-fašističnim pajacom v Italiji.

CLEVELAND
ma taka poteza. To bo nekaj strašnega", kajneda ...

DIPLOMACIA

O situaciji v Argentini se je že veliko pisalo. Velja pa še zmerom, kar sem poudaril pred nekaj meseci: "Pazite na politični razvoj v Južni Ameriki!"

Priznana Badoglija in Emanuela po sovjetski vladni iznenadilo. Prezgodaj je, da bi pisal, zakaj je bil priznan na najbolj skrahiran režim v Evropi, ki ne predstavlja nikogar razen sebe. Rusi to dobri vedo. Menda je ta korak samo začsen. Nemogoče si je misliti, da bi sovjeti, ki so bili med prvimi v priznanju de Gaullove vlade francoske osvobodilne akcije v Alžiru, in prvi v podpiranju jugoslovanske osvobodilne fronte, pomagali tem eks-fašističnim pajacom v Italiji.

CLEVELAND

O tem mestu je nekam težko pisati. Ugotovilo lahko, da je v njemu največje slovensko središče, in da ima veliko naprednih in zavednih ljudi. Radi teh okoliščin prednjači na slovenskem kulturnem in političnem polju. Sedaj je menda tudi med Slovenci v Clevelandu, kakor pa vsovsod, največ tega dela osredotočenega v Slovenskem ameriškem narodnem svetu.

Naravno, da s tem zanimaljim se SANS izpričava, kako zelo razumejo, da se v tej vojni odločuje zgodovina naših ljudi mogoče za stoletja. Tu ni vprašanje ponosa, ali to, da si Jugoslov, ter tvoji ali moji bratje prelivajo kri na rojstni domovini. Vprašanje je, kako jim naj mi pomagamo v svobodo. In v tem smislu delajo naši rojaki v Clevelandu.

Shod predzadnjo nedeljo v Collinwoodu, ki sem se ga udeležil, je bil dobro obiskan. Prispevki v Sansov namerni se je nabralo blizu \$500. Shod je bil otvoren z živo sliko "Prisega zastavi", ki jo je aranžiral Vinko Coff. Priznati moram, da je bila to najboljša živa slika, kar sem jih še videl med nimi v tej deželi. V imenu Sansa je pozdravil navzoče Krist Stokel, ves spored pa je zelo srečno vodil naš Frank Barbic. Nastopili sta poleg govornikov v duetu Mary Grill-Ivanush in Josephine Milavec-Lestik, ter zborova Slovan in Jadran.

Jaz menda nisem poklican, da bi o programu na tem shodu podrobno pisal. Omenim naj le, da je bilo petje izvrstno in govoriki — raven moje malenkosti — dobri. Dodam naj še, da me je Mary Ivanush s svojim pripristim, neprisiljenim nastopom, s čistim, močnim glasom, naravnost očarala.

Vsem sodržinom in drugim rojakom v Clevelandu, še posebno Franku Oglarju ter Jožetu Durnu, in njegovi soprigi, iskrena hvala.

OPOMBA

Ta kolona bo za nekaj tednov prekinjena. Vzrok je moja pot v Mehiko. Tam mislim obiskati več delavskih voditeljev in po-

(Konec na 5. strani.)

To mi ne gre v glavo?

Kako to, da se reverend Ambržič, Oman in Jager ne znašajo tudi nad slovenskimi kvizlinji? Mar jim ni znano, da so udnjeni Hitlerju? Le kako to, da tolječo samo po partizanih, to mi nikar ne gre v glavo!

POVESTNI DEL

BOGOMIR MAGAJNA:

Drama v vagonu

So ure, ko človek nima denarja, pa ima dobro voljo, so ure, ko človek nima niti denarja, niti dobre volje. Tako mi je bilo tisto dopoldne, ko je časopisje v nekaj vrsticah priobčilo zgodbu, ki sem jo v tisti velikemestni, pa kljub temu bedni in majhni svoji sobi prečital in vrpel v kot. In nato sem vrpel v kot še Cankarja, Barbussa, Sinclaira in sto drugih misli, legend na posteljo in malomarno gledal v strop do večera, ne da bi se brigal za predavanja na vsečilišču, niti zato, da bi šel v mesto na lov za prehrano. Bil sem prepričan v tistem dnevu, da ni pravzaprav nič hudega ne imeti nič in ne jesti nič. Bilo mi je samo žal, da človek nima zmožnosti zabubiti se kot žival v takem pustem jesenskem dnevu v blog ter prespati zimo, prespati tisoč ur in se pustiti buditi od veselega trenotka, ki ima priti v neki umišljeni pomladi. No — mene je prebudil iz brezličnega sanjarjenja tovariš v hipih, ko se je pričela plaziti v sobico noč, ter me odpeljal v bar. Fant je imel veliko denarja in srčno veselje, da je nas brlogarje vodil gledati čudesna tega sveta. Naročil je buteljko dragega vina, ki mi je iz praznega želodeca sililo v živčevje ter omanjljalo misli. Kot skozi meglo sem gledal na plesalke, na hrumeče orkester in nekega elegantnega gospoda, ki se je s priečnikom pijano zibal na stolu semintov. Medicine sem in me to ni razburjal preveč, pač pa mi je lezla v živce vsakdanja barska pesem, ki so jo naenkrat pričeli kričati gospodje godbeniki in v zvokih katere je kot v blaženosti žarel obraz elegantnega gosta. Kričali so pevci dolgo in neusmiljeno.

Ti znaš, da samo tebe štujem,
ti zlaš, da same tebo volim,
ti slušaš i se smeješ —
da — i ako se ti kunem, draga moja,
hajd u taj park Sanssouci;
hajd, ovu noč, da moja si.
Hoču tebi, draga, mnogo sladkij
reči kazat.
Hajd u taj park Sanssouci! ...

Naj za vas
delajo!

ZAMENJAJTE predmete, ki jih ne rabite za vojne znamke

Ne držite vaše nerabne ali pokvarjene predmete v podstrešju ali pritličju. Zamenjajte jih za vojne znamke pri vašem trgovcu z električnimi predmeti, ki imajo razobeshen rdeč, beli in plavi znak.

On jih bo za nekoga popravil, morda za zapolnjenega vojnega delavca, ki si ne more nabaviti takega predmeta, dokler nam zmaga ne omogoči zopetno izdelovanje novih.

Opomba: Commonwealth Edison družba ne kupuje rabljenih predmetov za ponovno prodrogo, pač pa pomaga trgovcem z elektrikalijami v Chicago pri vojno izmenjevalnem programu.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

srce kot bolečina. Petrček se je premaknil na kolenih in zastopal. Ustnice se mu premikajo v sanjah. Zala čuti to z dlanjo, ki jo je božajoče položila čez obrázek in čita neizgovorjene besede, da jo zebe radi njih v dnu duše.

"Mamica — kruha, kruha!" Zala se zgrabi z roko za uvele pris: "O, ljubček moj mali, zakaj nisi majhen, čisto majcen. Dojili bi te, Petrček, in ko bi ne bilo mleka več, bi te dojila s krvjo."

Gleda Zala v svetlikajočo se spranjko, ozira se življenju v obraz, kot s prošnjo molitvijo. Življenje buli v njo nazaj, neizprosno, trdo, neusmiljeno. Minevajo ure, ena za drugo, tih, počasi. Zala pričenja sanjariti. Utrjenja glava ji visi naprej, skoraj na kolena in ustnice se dotikajo otrokovih las: "Sla sem skozi tebe, o mestu! Bogata so ti okna, razkošna je luč za njimi in iz prostorov odnevajo godbe. O, košček samo tega življenja, da bi izginile sence iz štirih črnih kotov. Ugasnila bi bolečina in Petrček bi jedel ..."

Od vzhoda proti zapadu je kot v neskončnost katranasta železniška proga. Daleč za mestom stoji ob njej vagoni že osem let. Strehe so trhle in s slamo prepolena sili jesenska trava skozi azpkane deske v bivališču. Nekončno je nebo od obzorja, v oči kot s črnkastim svincem alito. Izmed desk, med katerimi životarijo med petrolejke, e vije dim kositrnih peči. Nekje ned vagoni se je izgubila žival v tuli visoko v strah otrokom: i se pridružujejo čudnim nočim glasovom s preplašenim jatom.

Zala, dvaindvajsetletna mati v kotu vagona s sinčkom petrom, ki se je uspaval z glavo nastlonjen na njena kolena. Kot arnjica rdeča je Zala, ki se ji hodiči svetlobe zase in za otroka in anj, ki tava po mestu. Kot zarica je Zala in vendar pada noč, noč mučna, nepremagljiva med tiri stene. Gleda skozi spranjko, ki je za vhod v bivališče, edino vjetlejšo liso, ki se svetlika izmed štirih sten v noč. Noč pričagi luči, da bi se ne zbudil otrok v vendar bi bilo v siju petrolejke manj strahu, manj sene, ki nepremagljivo zro iz vseh krovov v njo in strah je kot sestrani volk — glad. Neizprosno jih je v želodec, v možgane in radi otroka tudi v srce. Oj, glad v

počasi, na stolček in stisne obraz v dlani.

"O, nisi jedel. Nikdar, nikdar ne dobiš dela. Kot da bi bil žival in ne človek, ravnašo s teboj."

"Jutri pojdem zopet, sem rekel."

"Vem. Saj radi tebe jokam bolj kot radi otroka. Upadel ti je obraz in oči so ti kalne. Trideset let imas in komaj stojiš, kot da si starec."

Mož posluša in se ozira prepadeni v njo.

"Ce ti pa pravim, da gotovo najdem delo."

"Tri tedne ga nisi, še tri tedne ga ne boš. Bodrila sem te vsak

NETTUNO V ITALIJI ožarjen od sovražnih letal, ki pa so jih ameriški letalec odgnali predno so naciji utegnili napraviti kaj škode.

položi kruh na stolček in stisne dan, kljub temu, da si doživljal poniranje za ponižanjem. Jutri pojdem jaz, čuj Peter! Ženske zaslužijo lažje. Pojdem jaz, dobler se časi ne izpremene. Mali strada. Opoldne jih podaril Sime nekaj mleka in potem nič, nič!

Ne bo dajal mleka Sime vsak dan, saj strada tudi sam. Iskal bom službo jaz, in ce ne najdem, bom kradla — čuješ — kradla bom."

"Ce boš kradla, te bodo zaprli. — Pa pojdi, dobro, le pojdi! Morda bodo srca pred materjo mehkejša," nadaljuje in leže na slamnjačo.

(Konec prihodnjic.)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Piše CHARLES POGORELEC,

Poradi drugega mujnega dela v uradu je ta kolona izostala dalj kot sem mislil da bo, pa se ne da pomagati. Kjer je dela za eno osebo preveč se pač stori toliko kolikor se more.

Pregled našega dela skozi zadnje štiri tedne je sledeci:

V Chicago, Chas. Pogorelec 4 nove in 14 obnovnih naročnin. Luka Groser 2 obnovi; Frank S. Tauchar 6 novih naročnin. Joško Oven je bil v Detroitu in prinesel od tam 4 nove in 2 obnovljeni naročnini ter \$11 v tiskovni sklad. Pozneje je šel še na Sansov shod v Cleveland, od koder je prinesel \$8.50 v tiskovni sklad; doma je dobil dve naročnini in izročil \$5 v tiskovni sklad, katere mu je postal z drugimi stvarmi Louis Britz iz Houston, Pa. Dalje: Frank Zaitz 2 naročnini ter \$1 v tiskovni fond, Anton Andres je pa prodal 13 koledarjev.

John Tancek, Girard, O., je postal novce za oglase v koledarju in 2 naročnini. Provizije si ni vzel, kot je Johnoya stara navada, ravno tako kot Johnna Kosina ki je naročil še en koledar, ker je svojega prodal. Dalje je od tam postal Andrej Krvina članske prispevke in za Prosvetno nativo od klubu št. 222 JSZ.

Frank Stih, Sheboygan, Wis., je pred kratkim postal 6 naročnin in \$1 v tiskovni sklad ter malo pojamral, da je preveč osamljen v agitaciji. Priporočal je, naj se obrnemo na Toneta Debevec in Leo Milostnika, ki sta oba vplivni osebi v naselbi, v vabilom, da naj malo pomagata pri agitaciji. In res, storili smo po priporočilu in se obrnili na obadvaj. Leo se je takoj odzval in postal 10 novih naročnin ter razna priporočila, kako in kaj glede agitacije. To je bil v resnicu razveseljiv odziv in si človek želel več takih. Pričakujemo, da se tudi Tone Debevec kaj oglasi.

Peter je pričal petrolejko. Zala ga opazuje lahko sklonjenje naprej. Lice ji je pod črnimi laskami čudnobelo in tiste velike lepe oči, v katere so se skrivaj oziiral vagonariji, ko je mimo šla, iščejo vprasjujoče na moževem obrazu. Otron se je brez besede zagnzel v rumeno skorjo, njej pa se trese roka nad kruhom in ne odmakne oči od moža.

Srečata se s pogledi.

"Jedel sem že, le jaj sama," pravi on in se zamislji v tla.

Zala je počasi, počasi, hipoma

Andrew Bozich (kovač) je postal članarino za klub 49 JSZ in \$3 v tiskovni sklad; drugi Andrew Bozich (zidar) pa je dobil 2 novi naročnini, ki ju je postal po Joškotu Ovnu. Pred kratkim je tam pljučnica pobrala enega izmed naših najboljših "Jimmie Higginsov", kakor smo včasih rekli tistim, ki vrše podrobno socialistično delo — Jožeta Leverja. Bil je to v polnem pomenu besede. Nikdar ga ni bilo treba siliti, da kaj storiti za stvar; tega se je sam dobro zavedal. Zadnje čase poradi zaposlenosti ni mogel toliko na agitacijo kot bi bil rad, a se je pa kaj pogostoma spomnil Proletarčevega tiskovnega blag spomin.

Zdaj pa spet malo v tisto mamiljivo deželo, ki ji pravimo California. Od tam je "Big" Tone postal 5 obnovnih naročnin in \$3.75 v tiskovni sklad. Pred kratkim nas je obiskal tudi njegov sin Jože, ki je bil na dopustu in potoval nazaj v taborišče skozi Chicago. Dober deček, da bi ga le sreča spremljevala vsepot vodil in da se zdrav in vesel vrne nazaj k svoji družinici, in kaj-pakda, k očetu in materi, čeprav zadnja leta ni bil več toliko navezan nanju kot v mladosti. Vendar se mu je iz pogovora poznalo, da ju še vedno enako ljubi in spoštuje.

To nihče iz omenjene dežele Iz Los Angelesa se nas je spet spomnila Kathy Horvatina. Poslala je dve novi ter dve obnovni naročnini, \$1.60 v tiskovni sklad in članarino klubu št. 1 JSZ za pol leta. Pravil, da se nas bo še spomnila, ker ve, da nas to veseli, in Proletarčev pomaga s tem. Drugi, ki se je oglasil od tam, je naš stari znanec Frank Novak. Poslal je nove za prodane koledarje: pravil, da bi jih bil še več prodal, ako bi jih imel: postal je tudi 4 naročnine ter \$5.20 v tiskovni sklad.

Frank Pipan, Hibbing, Minn., je postal eno novo naročnino.

Tony Stopar, Colegrove, je postal še dve novi naročnini.

Ravno tako je storil Lenhart Werdinek iz Thomasa, W. Va., in zraven naročil Adamičeve knjige "My Native Land".

Oglasil se je tudi naš znanec z New Waterforda, C. B., Nova Scotia, Canada, Herman Dröbesch. Poslal je dve naročnini in novice za prodane koledarie. Ravi, da bo skušal še kaj narediti za Proletarca, kajti po njenem mnenju list zasluži nadpore in mnogo novih naročnikov.

Ko je bila ta kolona že postavljena, je prinesel Frank S. Tauchar še 13 obnovnih naročnin.

MAJSKI GLAS

Pred kratkim smo razposlali kontraktne listine za nabiranje trgovskih oglasov na vse naše mane agitatorje, ki nam leta za letom nudijo svoje sodelovanje v tem pogledu. Upamo, da bodo kot druga leta, tudi letos uspešni.

V Majskem glasu bomo poleg rednih imeli tudi pozdravne oglase, kot smo jih imeli lansko leto. Vsak, ki bo dal pozdravni oglas za dolar, bo označen v Majskem glasu z imenom, mestom in državo. Poleg tega bo prejel tudi Majski glas brezplačno. To bo nekaka podpora tej naši publikaciji, in upam, da bodo vsi, na katere smo se obrnili, storili kar največ jim bo mogoče v tem oziru.

Letošnji Majski glas, kot je bilo že omenjeno v listu, bo posvečen 15-letnici smrti Jožeta Zavertnika, ki je bil eden izmed ustanoviteljev Proletarca in socijalista.

Izven tega je v listu, da se spomnila Kathy Horvatina. Poslala je dve novi ter dve obnovni naročnini, \$1.60 v tiskovni sklad in članarino klubu št. 1 JSZ za pol leta. Pravil, da se nas bo še spomnila, ker ve, da nas to veseli, in Proletarčev pomaga s tem. Drugi, ki se je oglasil od tam, je naš stari znanec Frank Novak. Poslal je nove za prodane koledarje: pravil, da bi jih bil še več prodal, ako bi jih imel: postal je tudi 4 naročnine ter \$5.20 v tiskovni sklad.

Frank Pipan, Hibbing, Minn., je postal eno novo naročnino.

Tony Stopar, Colegrove, je postal še dve novi naročnini.

Ravno tako je storil Lenhart Werdinek iz Thomasa, W. Va., in zraven naročil Adamičeve knjige "My Native Land".

Ameriške izgube v Italiji Ameriške izgube vojnih operacij v Italiji znašajo do sredini februarja 36,771 mož, izmed njih 5,061 ubitih, 21,788 ranjenih in 9,922 pogrešanih.

KONFERENCA

Prosvetne matice in JSZ

ZA ZAPADNO PENNSYLVANIJO

V NEDELJO 26. MARCA 1944

ob 1. popoldne

v dvorani društva št. 138 SNPJ

STRABANE, PA.

SPORED IN RAZPRAVE BODO ZELO VAŽNE

Vsa društva Prosvetne matice so vabljena, da posljejo zastopnike. Vstop prost tudi drugim članom

NAROČITE KNJIGO "MY NATIVE LAND"

ki jo je spisal

Louis Adamic

IZ PROLETARČEVE KNJIGARNE.

STANE \$3.75

V zalogi tudi druge Adamiceve knjige.

Pišite po cenik

Naslovite:

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

★ KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE ★

KOMENTARJI

Nemčija ima v Zd. državah veliko prijateljev, čeprav je v vojni z nami. Nekateri jo podpirajo zaradi svojega nemškega pokolenja, mnogi iz sovraštva do boljševizma in Rusije, tretji pa iz človekoljubnosti. Bombaridanje njenih mest so javno obsoledi nekateri duhovniki, ki pravijo, da se Nemčije s tem ne bo porazilo, pač pa naši letalci sipajo smrt in gorje na civilno prebivalstvo. Tudi Norman Thomas smatra, da letalski napadi na nemška mesta ne koristijo nobeni stvari in če se Nemčijo spremeni v razvaline, jo bo dolbil Stalin. Argumenti človekoljubov so dobri, toda z letalskimi napadi na mesta in s tem z moritvijo civilnega prebivalstva je pričela — Nemčija! S tem bi še nadaljevala, ako bi mogla. In v vojnah se gre "zob za zob".

Irei v Ameriki niso pozdravili pritisaka ameriške vlade na predsednika irske vlade de Valera, kateremu je "prijateljsko pripomoglo, da naj nacijske in japonske zastopnike odslovijo iz svoje dežele". De Valera je enako "prijateljsko" odgovoril, da tega ne bo storil, ker aki bi, bi tem kršili neutralnost Irsko. Torej bo ostala "nevtralna", kar pomeni, da se Hitlerjevi in miskadovih špijonskih gnezda na Irskem ne bo razdrobljeno. Prónacijska podtalna in javna propaganda v Zd. državah je ta incident izrabila za ščuvanje proti Rooseveltu, da mu v letošnjih volitvah onemogoči zmago.

William J. Grace, ki je predsednik nekake "ultrapatriotične" organizacije z imenom "Citizens U. S. A. Committee", je poročevalcu čiščihi Daily News, na vprašanje, kaj misli o Hullovem nasvetu irski vlad, dne 13. marca takole odgovoril: "Ako bi bil zadnjih osem let de Valera predsednik Zd. držav (namesto Roosevelt), pa bi bilo prihranjenih stotisoč ameriških življenj in stotisoč ne bi bilo treba imeti pokvarjenih udov, ki se jih sedaj mori in tre v vojni, ki je po mojem mnenju za Zd. države najbolj nemoralna, kar smo jih še imeli. Sedaj je že pričljivo priznano, da je bil Pearl Harbor le incident v vojni, v katero se je ameriška vlada umešala že mnogo let prej in s tem kršila ameriške, mednarodne in božje zakone."

Ta vojna se vrši na podlagi paganske filozofije, da namen posvečuje sredstva. Roosevelt, sledec tej filozofiji, skuša sedaj Irsko potlačiti v vojno in s tem v toke osiščene in mednarodne (zavezniške) politične prostitucije. Bog blagoslovi de Valero in Irsko! Naj Ircem da moč, da ostanejo vztrajni! Vsemu svetu so dali vzgled s svojim pogonom in z izpolnjevanjem božjih postav."

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNİ JEDNOTI

USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET ČLANOV (IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROCITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Naročnina za Združeno državo (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leto; \$1.50 za četr leta; za Chicago in Cicer \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leto; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

**2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois**

vaska družina v tej deželi dobila produkcije v vrednosti \$4.370 na leto. Izgleda, da bo še veliko raznih dr. Townsendov in Scotov, predno bo masa izpovedala, da je najboljše — če si res želi socialno zaščito — ako se odloči za socialistični gospodarski red.

Louis Adamic pojasnjuje, kako se je dogodilo, da je toliko Slovencev in posebno Hrvatov dobito apel za prispevke v sklad antifašističnega odbora pod njegovim imenom. On mu je privabil, da sme na apelu rabiti njegovo (Adamicovo) ime in veri, da se bo prispevke nabiralo med Američani v splošnem, ne med Jugoslovani. Ampak kolektorji so bržkone želeli rabiti njegov podpis baš zato, ker so imeli v načrtu zbiranje denarja med Jugoslovani, med katerimi je Adamicovo ime sedaj privlačnejše kot kdaj prej. Adamic smatra, da če je kdo Jugoslovov tistem odboru kaj prispeval zgolj zaradi njegovega podpisa, ima pravico zahtevati povrnitev vsote. Obenem dostavlja, da odbor vrši vzliz temu zelo dobro nalogo, in da "uživa podporo mnogih ameriških liberalcev in naprednjakov". To je res. Posodili so mu imena, kakor se je dogodilo v Adamicevem slučaju. A kolekte in potroške pa se vrši po navodilih Browderjevih ljudi. Vse bi se bilo, ako ne bi šlo toliko od vsakega prispevanega dolarja za "upkeep" strankinih ljudi načrto besedil.

Tudi kongresnik Busbey (rep. iz Illinoisa) si je privočil Adamicu, toda na drug način kot pa omenjeni odbor. Napadel je Louisa in vojno upravo, ker je naročila in razdelila med vojake njegovo "komunistično" knjigo "The Native's Return" in tudi drugih kritik proti temu je bil toliko, da je merodajnik faktorjem že nerodno. Fotičeva propaganda, in pa kongresnik Dies s svojimi "razkrivanji neameriških aktivnosti", torej le ni "brez uspeha".

Am. domovina se je k "Adamicevemu nabiranju" tudi oglašila. Pod naslovom "Adamic zdražil nabira za begunce v Mehiki" piše: "Več naših rojakov v Clevelandu je dobilo pisma, v katerih se jih prosi za denarne prispevke za begunce v Mehiki. V pismu je navedeno, da hoče tozadne komitej kakor hitro mogoče zbrati \$35.000. Prošnje nosijo podpis — Louisa Adamic. Ca kakšne begunce Adamic nabira, ne vemo. Da bi bili pa kakšni slovenski begunci v Mehiki, nam tudi ni znano." — Sedaj ima A. d. priložnost objaviti tudi Adamicovo pojasnilo. Ljudje, ki so kolekti podvzeli, pa so med tem morda že dobili kolikor so pričakovali.

V Mehiki je veliko beguncov, največ iz Španije. Iz Nemčije je v nji precej Židov, iz Rumunije pa ekskral Karl in Magda Lupescu. Lojalisti iz Španije, kateri je v Mehiki mnogo, niso delžni podpore omenjenega odbora, razen tistih, ki so odobreni od komunistov. Drugim pomaga mehiška vlada in mehiško delavstvo. Karl in Magda pa imata dovolj svojega bogastva, in Zidine dobe priljubljeni begunci v Mehiki, ki potrebujejo pomoči. A po strankah pa so med sabo razdeljeni in v svojih sporih, kakor so bili v Španiji.

Rev. Jager iz Barbertonu se je spravil na Ivana Jeriča, ker mu je v Am. Slovencu cenzuriral polovico dopisa. Barbontski župnik je namreč hudo zoper partizane, in zato je hud tudi na ledviškega župnika, ker se toliko navdušuje za slovanstvo in s tem dokazuje, da mu je panslavizem več kakor pa katoličanstvo. In odslej Rev. Jager s priznico ne bo več priporočal Am. Slovenca, pač pa Debevc v dnevnik s St. Clairja. Dalje se rev. Jager spotika tudi nad Glasilom KSKJ in skrbi ga za dobročinstvo KSKJ, ker se nekateri odborniki tako ogrevajo za partizane, namesto da bi poslušali ljubljanskega škofa.

Kralj Peter se je minuli pondeljek v Londonu srečno oženil, ker je njegovi nevesti, grški principe Aleksandri baje vseeno, če se (Peter) kdaj vrne na prestol ali ne. Tako je Peter na obisku v Londonu uspešno dovršil svojo misijo.

DOMACINI V NOVI GVINIJI odnašajo naše ranjene vojake v bolniški tabor na vrno v gore, kjer so skriti pred japonskimi letalci.

ZAKAJ SE TURČIJA BOJI VOJNE

H. R. WISHENGRADE

Ijena prej ali slej prepustiti narodnim masam nekatere gospodarske ugodnosti.

Ker pa bi bilo v slučaju vstopa v vojno nemogoče še poostriči kontrolo edine obstoječe stranke na vseh poljih in v vseh panogah gospodarskega življenja, bi ta kontrola v vojni brezpostojno oslabela. Nedostatek velike dinamične vodilne osebnosti bi mogel pahniti stranko celo v pogubo.

Turki sami se izgovarjajo, da jim zavezniki ne posiljajo dovolj vojnega materijala — vidi te je, da je široka javnost poveči sprejela to verzijo, akoreno je mnenje nekaterih poznavalcev Turčije povsem različno.

To naziranje pripisuje turške pomislike pred vsem njenim notranjim razmeram, dočim igra pomanjkanje ali izobilje vojnega materijala čisto postransko vlogo.

Turčija ima totalitarni režim. V nji je priznana samo ena stranka — in se kot tako najbolj boji vpliva, katerega bi vojna utrgnila imeti na socialno in gospodarsko strukturo dežele.

Totalitarni vladni sistemi so večinoma zgrajeni na vplivu velike vodilne osebnosti na narodne mase. Turčija je imela tako osebnost dokler je živel pokojni Kemal Ataturk, toda po njegovem smrti je stranki zmanjkalog tega dinamizma, ker Kemalov naslednik v poslu diktatorja, predsednik Ismet Inonu, nima onega magnetičnega vpliva na mase, ki je bil tako značilen za Ataturka.

Posledica tega je bila, da je vpliv stranke na ljudstvo pogamoma pojeman, tako da so se pojavile razne težave, katere se posreduje mržnja in opozicija raznoravnih manjinskih skupin — Armencov, Bolgarov, Grkov in Židov ter drugih — ki postajajo uporne v svojem boju proti prejanju, kateremu so podvrgnani. Vse te skupine trpe pod gospodarskim pritiskom, ki je v nekaterih slučajih tako trd, da so odpravljeni pripadniki manjšin, ki ne morejo plačati previških davkov — ki pomenijo že konfiskacijo njihovega imetja — v koncentracijske tabore.

Nobenega dvoma ni o tem, da bi vstop v vojno — posebno na strani zedinjenih narodov — prisnel Turčiji nekatere ugodnosti. Dobili bi svoj glas v zboru zmagovalcev pri mirovni konferenci. Mogli bi morda dobiti v svojo oblast nekatere sporna ozemlja in utrdili bi svojo pozicijo na Dardanelah. Toda vse to ugodnosti ne bi niti oddalec odtekale gospodarskih neprilik, ki bi nastale na notranjih frontih za vladajoče turške kroge. Bilo bi namreč nemogoče, da stopi Turčija v vojno na strani demokratičnih včesil, ne da bi bila prisiljena na stran nemških včesil.

Pearl Harbor je spet mogočna ameriška trdnjava in sen japonskih miliitaristov, da jo bi ugonobili, se je izjavil. Ray je potovelj tja v spremstvu konvoja mnogo dni. Takrat so bile japonske podmornice še na naših pacifičnih obrežjih, ali pa smo saj misili, da so bile. Opreznost je bila potrebna in zato je potovanje do Havajev trajalo veliko več dni kot potrebno.

Ko pa se je vrátil sem na obisk, so vsi vedeli, da tam ni več japonske nevarnosti, a bila pa je baš one dni tako huda morska nevihta, kakršne že dolgo ne pomnijo. Ray, ki je star znanec v Centru, četudi je mlad, je rekjal, da mu je kvarilo appetit leta, ker ga toliko drugih ni imelo.

Anton Kegl in njegova soprona sta se oglašila v Centru in v našem uradu minuli teden. Imata tri sinove in sedaj so vsi trije v službi strica Sama. Ostala je njima samo še hči, ki pa se je odločila za v zakon in tako bo moral Kegel z ženo sedaj kar sam upravljati svoj veliki pikniški prostor.

"Veliko otrok imam," je rekjal, "ali kaj pomaga, ko pa jih domovina potrebuje, čeprav jih tudi jaz zelo potrebujem!" Kdor Kegl, njegovo ženo in njuno posestvo pozna, bo razumel.

Dne 16. marca se je oglasil v našem uradu 74-letni Jože Močnik iz Franklinia v Kansusu, in pa njegov sin Martin, ki živi že več let na severni strani v Chi-

cagu. Joe iz Frankline je hotel videti Franka Zaitza. "Je iz Št. Ožbalta doma, poznam njegove ljudi," je pravil. A ko mu je Ch. Pogorelec odpril vrata in se potem seznanil, da je uvidel, da ta Frank Zaitz ni od tam doma kakor je Joe misil. Kakor je med Svedi nič koliko Johnsonov, je med Slovenci zelo veliko Zajcev. V Chicagu in Ciceru n. pr. jih je sedem, ki se pišejo Frank Zajc. Vseeno se je Joe Močnik iz Frankline med nami prav dobro počutil in povedal drugim gostom v Centru veliko dogodja iz Kansasa in iz svojega življenja.

Ko se je poslovil, je še povedal, da gre na obisk k svojima sinom v Detroitu, pri katerima je minulo nedeljo praznoval 74. rojstni dan. Iz vojnega taborišča Las Vegas v Nevadi je prišel k nam na obisk Lt. Clarence M. Kure, doma iz Chicaga, oziroma iz Cicer. Mladi Clarence je na čikaški univerzi dovršil študije o vremenski znanosti, ki ima v sedanji dobi zrakoplovne veliko važnost. Na dopustu je bil 10 dni.

PRIREDITEV ZA SANS IN ČLANE VOJAKE

Detroit, Mich. — Zenski odsek Slovenskega narodnega doma, društvo 121 SNPJ in društvo Young Americans 564 SNPJ priredi družabni večer v soboto 25. marca ob 7:30 v Slovenskem narodnem domu, 17149 John R v korist SANSA in naših društvenih članov vojakov.

Predvajan bo zanimiv film "Slovenija" in nudila se bo prilika, da vidite vsaj na sliki naše krasne pokrajine, mična mesta in zgodovinsko pomembne kraje. 27. marca bo tretja obletica odkar je naš nesrečni narod v krvavi borbi. Dolžnost nas vseh

To je povzročilo neprijetno konfuzijo in sem prejel nešteto vprašanje za pojASNILJOM od jugoslovenskih Amerikanov. Priporavnem sem izjaviti, da lokalni odseki do Joint Anti-Fascist Refugee odpora iz preteklosti, posebno takoj po španski civilni vojni, ko je ta odbor pomagal mnogim jugoslovenskim boircem, ki so počeli iz Francije in Španije, sem dal pooblastilo, da se razpošlje apelacijsko pismo.

Toda medtem so si nekateri podružni uradi od Joint Anti-Fascist Refugee Committee, posebno oni v Clevelandu in v Kaliforniji, vzeljeli svobodo razpošljati apel ameriškim Srbom, Slovencem in Hrvatom očividno v tisočerih iztisih. Apel je bil priobčen v nekaterih jugoslovenskih časopisih.

Zelen pa poudariti, da je stvar do Joint Anti-Fascist Committee dobra in da zasluži podporo vsega anti-fašista.

Louis Adamic.

Uprava Chicago je draga stvar

Upravljanje čikaškega mesta bo stalo letos okrog 165 milijonov dolarjev.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street

CHICAGO 8, ILL.

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: CANAL 7172-7173

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST
PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO
OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

Tel. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Slovenski kvizlingi in boj p. Ambrožiča proti Sansu

MIRKO G. KUHEL, izvršni tajnik Sansa

Da, presodite po svoji lastni pameti

"In še eno! Ne bo dolgo, ko se bo Adamič ali kdo drugi iz njegove družbe oglasil in ponovno obdolžil "klerikalne" in druge Slovence v starem kraju, da se bore na strani Nemcev zoper Zavezničke."

Te besede je zapisal P. B. Ambrožič, iz urada pomožne akcije Slov. župnij. V svojem članku je omolovaževal Louisa Adamiča, predsednika Združenega odbora južnoslovenskih Amerikancev, da je slovenski narod skoraj 100 odstotno v Osvobodilnih frontih, da je Ljubljana 99% za partizane ter da 80% katoliške duhovštine podpira to osvobodilno gibanje. Isto da velja za stare klerikalne stranke. To so bile Adamičeve informacije do konca letosnjega januarja in je prepričan, da so strogo avtentične.

SANS nima namena voditi prepirne polemike z nobenim. To te si spušča do zdaj in ogibal se je bo v bodoče. Ker pa p. Ambrožič nepremehoma napada SANS in njegove voditelje, dasi s SANSONI ni nikoli imel nobenega opravka, obenem pa se poslužuje citatov iz Pastirskega lista ljubljanskega škofa in skuša slovenske Amerikance prepričati, da morajo verjeti kar je zapisano v Pastirskem listu, nikakor pa ne Adamiču, smo prisiljeni odgovarjati. Celo Winston Churchill je baje nasedel "dobro razpredeni propagandi".

Adamič je omenil, da so njeve informacije do konca januarja. Mi pa posežemo še nekaj mesecov nazaj in se poslužimo ljubljanskega JUTRA od 23 do 24. septembra.

V zadnjih polovicih lanskega septembra je bil umeščen za predsednika ljubljanske uprave general Leon Rupnik in je ob tej priliki napravil sledeči govor:

"Gospod vladni predsednik (Dr. Wolsegger, predsednik koroške deželne vlade), gospode! V imenu vseh mojih slovenskih rojakov vas prosim, da sprejmiate najgloblje občuteno zahvalo, ki jo blagovolite tolmačiti vrhovnemu komisariju: za dobrohotnost ter za izdatno, odkrito pomoč, ki ste jo gospod vladni predsednik, v svojem nagovoru obljubili slovenskemu ljudstvu od strani velikonemške države. Genjalnemu vodji nemškega naroda, ki neumorno skrbi za boljšo bodočnost vseh poštenih ter obnove željnih evropskih narodov, pa se bomo Slovenci zahvalili s tem, da bomo v svoji majhni pokrajini zastavili vse svoje moći, da se ob častnem sodelovanju nemške vojaške sile ne samo materijalno, marveč tudi duševno razbijeta bojna instrumenta židovskega sovražnika človeštva, plutočrakije in boljševizmu."

Vaša Ekselencija, gospod knezkoški! Gospodje!

Izkreno vas pozdravljam in se vam zahvaljujem za udeležbo in pozornost pri moji umestitvi za predsednika pokrajinske uprave.

Tu navzočim predstavnikom cerkve in oblasti, predstojnikom uradov in visokim uradnikom pokrajinske uprave mi ni treba šele po-

udariti pomena na ukaz vodje velikonemške države ustavnovljene la-

stne pokrajinske uprave.

Naša dolžnost je: vsak pošten, za borbo zmožen Slovenec od 18. do

35. leta starosti, naj se prostovoljno javi za zaščito svoje domovine, za vzdrževanje in ohranjanje reda in discipline ter za vzpostavljanje razdejanih domov, v slovensko domobranstvo legijo.

Slovenci! Javite se poveljstvu slovenskih domobranov v mestni hiši, Ambrožev trg 7, v Ljubljani, na deželi pa pri pristojnih oblastih ali občinskih uradih."

Iz govora predsednika pokrajinske uprave, divizijskega generala Leona Rupnika, objavljen v Jutru 23. septembra 1943. (Jutro je tedaj postal troježno: nemško, slovensko in italijansko.)

"Jamstvo za uspeh tega boja proti boljševizmu in anglo-ameriški plutokraciji in za bodočnost našega naroda, ki bo iz tega boja vzlila, nam daje genjalni vodnik boja za srečo vseh mladih evropskih narodov, kij jim je za čast in obnovo, Vodja velikonemške države — Adolf Hitler . . ."

Slovenski Amerikanci se že dve leti ponašamo, da Slovenija ni rodila kvizlinga. Toda žalibog smo se prevarili. To nešlavno vlogo je prevzel preje spoštovani slovenski general Leon Rupnik. Iz njegovega nagona je nemogoče prezreti dejstva, da je umesčanju prisostoval tudi ljubljanski knezoškoš in drugi "predstavniki cerkve". Da so si izbrali Hitlerjevo stran in nastopili proti Osvobodilni fronti, ni povedano samo v označenih govorih in proklamacijah, temveč tudi — hvala p. Ambrožiču — v Škofeovskem Pastriskem listu.

Jugoslovanska osvobodilna vojska, v kateri je priključena tudi Slovenska osvobodilna vojska, je priznana za eno izmed ZAVEZNIC in dobiva vojni material od Amerike in Anglije. Po zagotovilu Winstona Churchilla bodo partizani prejemali vso pomoč, ki jo jim Anglija zomore dàti. Slovenci, ki sodelujejo z Nemci in nasprotujejo Sovobodilni vojski, enostavno nasprotujejo — trem največim zaveznicam — Ameriki, Rusiji in Angliji, in odgovorni faktorji bodo morali po končanem vojskovjanju dajati svoj zagovor, ne samo svojemu narodu, temveč tudi vsem zavezniškim silam.

Kot omenjeno v začetku, se omenjeni položaj nanaša na razmere koncem lanskega septembra. Da ljudstvo ni sledilo valbu kvizlinga Rupnika, niti ne drugim njegovim "kimacem", je soditi iz izjave Louisa Adamiča, katera krije položaj do konca januarja t. l.

Kdo se v Sloveniji bori za svobočno domovino? Sodeč po priobčenih govorih, se borijo

partizanske skupine le za "boljševizem in anglo-ameriško plutokracijo", domaći kvizlingi pa pomagajo Hitlerju ščititi domovino pred "židovskim sovražnikom človeštva."

Da! Ljudje naj presodijo po svoji pameti!

RAZGOVORI

(Nadaljevanje z 2. strani.)

izvedeti od blizu o naglo rastotem fašističnem gibanju, ki se imenuje Sinarqueismo.

RUSKI RELIF

Iz centrale ruskega relifa so mi poročali, da njim radi učlanjenja pri United Relief Committee ni dovoljeno napolnjevanje zavojev za v Rusiju. Bili pa so vsi doslej naročeni odpisani, kakor je bilo navedeno, a od sedaj naprej pa se takata naročila za odpisovanje paketov izročila do ločenim prodajalnam v mestu, ki zavoj oskrbe, ga pošljejo na ruski relief in od tu pa se jih pošilja v Rusijo. Tudi cena teh zavojev je znižana. Sedaj stanejo \$3.25. Kot me obveščajo, jih bo v Rusijo pošiljali skozi vse le-tošnje poletje.

Ta teden sem prejel sledeče vso: Mary Jelenc, \$3.25; Mr. in Mrs. John Paulic, Gardena, Calif., \$3.50; Katharina Krajin, Detroit, Mich., \$2, ki ju je prispevala Mrs. Th. Petrich. Skupaj prejel \$8.75. Preje \$1.318.55, sedaj skupno \$1.337.30. Vsem darovalce miskrena hvala.

Ako ste prejeli opomin, da vam je narocilna poteka, prosimo, obnovite jo čimprej!

PROGLAS ODBORA JUŽNIH SLOVANOV V LONDONU

Državljanom Jugoslavije:

Nikoli niso ljudje izven svoje domovine imeli večjih in bolj svetih dolžnosti kot so bile one, pred katerimi je stala jugoslovanska emigracija potem, ko se neskončno čete napadle Jugoslavijo. In še nikoli se ni tako majhna grupa ljudi tako pregrela zoper svojo domovino in svoj narod, kakor se je jugoslovanska politična emigracija.

Sveti dolžnost vseh Srbov,

Hrvatov in Slovencev v svobodnem inožemstvu je bila, da delajo

za vsemi silami, vsak v mejah svojega delokroga, za obnovitev

slobodne in demokratske Jugoslavije;

da pobijajo sovražno propagando, ko na vse mogocene načine veča razdor in podpihujte bratomorne napade v naši domovini;

da seznanjajo zavezniško javnost s pravimi težnjami svojega naroda, z njegovimi nadčloveškimi borbami in trpljenjem.

Medtem, ko somozvana kairska vlada in oni, ki jo podpirajo

aktivno ali pa s svojim molkom,

izdajajo svoj narod, se doma širi

gibanje, ki je navdušilo svet v

pokazalo svobodoljubivim narodom izredne lastnosti našega naroda. Sredi Hitlerjeve trdnjave, Evrope, obstoji armada, ki po angleških uradnih podatkih zadržuje napade petnajstih nemških in veliko število satelitskih in izdajalskih divizij. V celih državah veljajo v centralni in Južni Ameriki za izkoriscen valko ondotnih ljudstev in za kapitalističnega mošča, pri čemer Hitlerjeva in Francova propaganda pridno pomaga.

Tako je politika te dežele izgubila svoj vpliv tudi med maso v Boliviji, ako so poročevalci ameriškega tiska v pravem, in v več drugih deželah. Veliko našega bombardiranja, ali pa polačoma porušenih, 2,750,000 hiš.

Anglija, ki bi nam lahko pri-

tiski na Argentino precej pomaga,

pa je nanjo navezana vsled

gospodarskih interesov.

Zed. države veljajo v centralni

in Južni Ameriki za izkoriscen

valko ondotnih ljudstev in za

kapitalističnega mošča, pri čemer

Hitlerjeva in Francova propaga-

nda pridno pomaga.

Pričel je čas za vse poštene

SRB, Hrvate in Slovence v inožemstvu,

da stopijo odkrito na

stran Narodnega osvobodilnega

gibanja proti izdajalcem, na

stran slobodne in demokratske

Jugoslavije proti tiranskim sa-

trapom v službi najhujših sovražnikov svojega naroda.

Prisel je čas za vse poštene

SRB, Hrvate in Slovence v inožemstvu,

da stopijo odkrito na

stran Narodnega osvobodilnega

gibanja proti izdajalcem, na

stran slobodne in demokratske

Jugoslavije proti tiranskim sa-

trapom v službi najhujših sovražnikov svojega naroda.

Narodno osvobodilno gibanje

v domovini je pozvalo 10. dec.

1943 vse jugoslovanske državljane, neglede na to, kje bivajo,

naj se brez odlašanja pridružijo

narodni osvobodilni borb proti

napadalcem in izdajalcem, ker

bodo v nasprotnem slučaju morali odgovarjati pred narodnim sodiščem kot izdajalcji svojega naroda.

Naj vsi, stari in mlađi, oni na

visokih in oni na skromnih mest-

stih razmišljajo danes o svoji

osebni odgovornosti pred sodbo

zgodovine.

Irska bi moralta biti baš Zed.

državam najbolj hvaležna, a je

v svoji politiki bolj z Nemčijo

in je bila prej z Mussolinijem,

kakor pa z nimi. Mnogi Ameri-

čani irskega pokolenja vladajo

Dublinu v tem kljubovanju a-

meriški vladi vneto podpirajo.

Tudi Turčija le jemlje

Izmed te vrste neutralnih de-

želitam dobitk na Spajniji in

zadnje čase o Turčiji. Amerika in Anglija obema pomagata s su-

rovinnimi, oljem in živili, ne Tur-

čiji se dolgo tudi z muničijo, ker

je zaveznična Velika Britanija.

Sovjetska vlada je že večkrat

omenila, da je taka zaveznična od-

muh, ker pomaga Hitlerju, ne

pa nam. Nato je na Turčijo pri-

stisnil še London, in za njim

Washington, ker sta se obe vlad

naselili podpirati "zaveznično"

in Ankari, ki je pripravljena je-

mati od nas in od Nemčije in ob

enem v vsakem oziru ohraniti

zdravo kožo.

Z nevtralnostjo Turčije, Irsko

je torej veliko narobe, a

Yes, Mr. Ferguson

We suspect that few of our readers will know who Homer Ferguson is—because he's a United States Senator from Michigan and most people can't even tell you the names of their own representatives in the national Senate.

However, Senator Ferguson rates mention here because of something he said to the Senate Military Affairs Committee the other day. In effect, what he told the committee was that—

"Hoarding of Labor, extravagance, waste and inefficiency are the products of cost-plus contracts."

We think that is an important statement, because it shows that at least one member of the Senate has no higher opinion of the patriotism of American industrialists than we have.

About the time the government began handing out war contracts, we predicted just what Ferguson now says is coming to pass. Moreover, we told the reason why:

Capitalism is a dog-eat-dog system. It has a philosophy that always has glorified the individualist. Its policy-makers have consistently sneered at the ideals of Socialism and belittled the plaintive cries of those who were left behind in the competitive race for personal advantage.

Well, what can anybody expect? Wouldn't Mr. Ferguson make as much out of the war as he could if he were an industrialist? Wouldn't he take care of himself first and let the rest of the world go hang?

Well, maybe HE wouldn't—just maybe. But then he's out of tune with the times and at odds with the system he is hoping to perpetuate as the American "way of life."

The private profit system, by its very nature, pits man against man and the individuals against society. Its idea of virtue, as instilled into the minds of everybody who would listen, was to get ahead. Ahead of whom? Why ahead of everybody else. And how? Oh, any-how—if you could get away with it.

Competition! That was the watchword. Yea brother, it was the "life of trade!" Remember? But it was also the death of national unity and the birth of a generation so anti-social as not to be trusted when more profits could be made by hurting the nation than by helping. —Reading Labor Advocate.

On The Control And Eradication of Pests

While considering a bill "for the control and eradication of certain animal and plant pests and diseases" and a number of other miscellaneous purposes, the House of Representatives, after some debate, voted down an amendment to allot 50 million dollars for school lunches for children who would otherwise be inadequately fed.

There was no objection to spending government money to combat animal and plant diseases. But the idea that something should be done to protect undernourished school children from disease brought tory Congressmen to their feet in violent objection.

Rep. Carrier of Kentucky expressed surprise that the Congressmen should be so concerned with the health and comfort of live-stock, and so willing to spend money "to rid cattle of ticks and other parasites," but so callous to the need of supplying improperly fed children with hot lunches.

This is only one sample of the warfare against the people's welfare that is being waged by the combination of poltax Democrats and tory Republicans that has usurped control of Congress. — CIO News.

Number One Enemy of the Workers Are Exploiters, NATIVE and Foreign

By RAYMOND S. HOFSES, Editor, Reading Labor Advocate

Since it constitutes a threat to the prestige of the Nazi enemy, most Americans will approve the action of 6,000,000 Italian workers who defied their conquerors by striking against German military authority.

But how much better it would have been if the workers of Italy had rebelled long ago against their own native exploiters? Had they used their power to free themselves from the bondage which Italian capitalism fastened upon all of them there would have been no Mussolini to make every Italian the creature of a super-state. Instead, the Italian government could have made to be what all governments should be—the instrument whereby the people are enabled to cooperate, not for the service of a master class, but for their own welfare.

Most Americans will agree with the thoughts thus far presented in this column, because they are being expressed about workers of another nation. However, there is little doubt that the big exploiters of America and of Britain, too—those whose interests are international in scope—are already worried by the thought that Italian labor solidarity may some day be arrayed against Badoglio and the king, or against whatever other native exploiters may some day be assigned to the task of preserving the private-profit system in post-war Italy.

However, the fact is now, clear to all in this nation that, so far as the people of Italy are concerned, their number-one enemies have been those other Italians who maintained and profited by the system of human exploitation.

Likewise in Germany and Japan. There were Socialists in Germany once. There was a peace party in Japan. How much better it would have been for the German people and the people of Japan it, instead of fighting workers of another nation to extend the power of German and Japanese masters over other people, the German and Japanese workers had united against their own native exploiters for the purpose of abolishing the exploitative system!

PROFITEERING HIKE NATION'S DRINK BILL

It cost Americans more than \$6,000,000,000 to "wet their whistle" last year, or 17 per cent more than in 1942, and 80 per cent above 1939. The larger bill was not because they drank more, but because they were forced to pay higher prices for "booze".

The Department of Commerce, in reporting these figures estimated that the per capita expenditure for hard liquor was \$46, or nearly 7 cents of every dollar spent for goods and services of all kinds. Consumption of whisky was 74,000,000 gallons, or 14,000,000 gallons less than in 1942.

THE MARCH OF LABOR

IN THE WIND

From THE NATION

A Frenchman who recently arrived in New York brings this story from the underground. A Nazi colonel in Paris bought a newspaper from the same boy every day. The boy always said, "Voile le journal, grand con." Those last two words are a filthy term of abuse, which The Nation leaves untranslated to spare the sensibilities of the Postmaster General. The colonel asked a French acquaintance the meaning of con, which he could not find in any dictionary. The Frenchman, thinking fast to save the newsboy, told him it was an abbreviation of conquerant. Next day, when the newsboy used the term, the colonel patted him on the shoulder and said, "Non. Je suis le petit con. Le grand con c'est Hitler."

The planning board of Nutley, New Jersey, has submitted to the Town Commission an agreement which post-war residential builders would be required to sign. One of its provisions reads: "No person belonging to any race except persons of pure Caucasian blood shall use or occupy any dwelling house erected on any lot, except that this covenant shall not be construed to prevent the occupancy by domestic servants of a different race when actually employed by the owner or tenant of any such premises."

The Communist press is not what it used to be. The New Masses criticizes I. F. Stone for deplored Roosevelt's omission of the Wagner Act from his list of New Deal accomplishments, and the Daily Worker comments thus on Henry Wallace's Seattle speech: "Vice-President Wallace unfortunately doesn't help the struggle against the anti-Tehran elements by his general attack on Wall Street. The widest kind of national unity is necessary to defeat them, including clear-headed business men from Wall Street."

The Balkans are feudal, agrarian countries, with small, feeble middle classes, they have long been cruelly exploited by disreputable governments on behalf of rich, absentee landlords, commercial concessionaires and urban parasites. The prayer of the peasant is land, the means of farming it and a decent living from it. Now, with the enormously increased prestige of the Soviet Union, deliverance from the Axis is bound vastly to strengthen the revolutionary forces. It is not to be expected that the old reactionary government cliques can retain power, and thus continue to stave off reform at home by diverting the emotions of the people to the insanity of Balkan nationalisms.

This does not mean that the Balkans are going "Communist." But Russian influence will be tremendous. There should be, also, great influence from the west for strengthening political democracy. Actually, however, Anglo-American support of antidemocratic forces elsewhere in Europe has sadly diminished our chances of wielding our weight in the Balkans.

It is not too late to alter that fact. But America cannot win other peoples for democracy unless it believes enough in democracy to practice it consistently in foreign policy.—The Chicago Sun.

Revolution in the Balkans

The Balkan peace moves now under way constitute great military opportunity for the Allies, and equal political challenge.

Obviously, the sooner Rumania, Bulgaria and Hungary escape Hitler, the better will be our battle prospects. Formidable difficulties admittedly lie in the way. The Germans, for example, will make extraordinary efforts to keep Rumania captive for the sake of oil. But Nazi chains in the Balkans are wearing thin; the Red armies approach the Rumanian frontier; liberation may be nearer than we've imagined.

For all of which Americans cheer. But peace for most Balkan countries, we must realize, means more than peace. It means revolution. Revolutionary forces already have won leadership in Yugoslavia. They are rising in strength throughout the Balkans. America, accordingly, should have a policy for dealing with Balkan revolutions—and there is no indication that we have it.

The Balkans are feudal, agrarian countries, with small, feeble middle classes, they have long been cruelly exploited by disreputable governments on behalf of rich, absentee landlords, commercial concessionaires and urban parasites. The prayer of the peasant is land, the means of farming it and a decent living from it. Now, with the enormously increased prestige of the Soviet Union, deliverance from the Axis is bound vastly to strengthen the revolutionary forces. It is not to be expected that the old reactionary government cliques can retain power, and thus continue to stave off reform at home by diverting the emotions of the people to the insanity of Balkan nationalisms.

This does not mean that the Balkans are going "Communist." But Russian influence will be tremendous. There should be, also, great influence from the west for strengthening political democracy. Actually, however, Anglo-American support of antidemocratic forces elsewhere in Europe has sadly diminished our chances of wielding our weight in the Balkans.

It is not too late to alter that fact. But America cannot win other peoples for democracy unless it believes enough in democracy to practice it consistently in foreign policy.—The Chicago Sun.

Looking Ahead

By LEN DE CAUX

Back in the U. S. A. after a two years' absence, Marine Sgt. John R. Devereux, veteran of the Bougainville, Guadalcanal and Russell Island campaigns, was surprised and "kind of shocked" by some things.

I thought it would be pretty rugged here—no chow, no gas," he said. But he found plenty of cars running, and a lot of belly-aching about rationing coming from full things.

How many Americans will agree sufficiently to revolt against the number-one enemy here at home by working for Socialism now and by voting for freedom from their own native exploiters with a simple pencil mark on next November's ballot?

And how many will fail to see the lesson that Italy, Germany and Japan teaches, and so suffer basic wrongs as long as they are sufferable, only to be forced in the end to revolt in a more difficult way?

However, the fact is now, clear to all in this nation that, so far as the people of Italy are concerned, their number-one enemies have been those other Italians who maintained and profited by the system of human exploitation.

Likewise in Germany and Japan. There were Socialists in Germany once. There was a peace party in Japan. How much better it would have been for the German people and the people of Japan it, instead of fighting workers of another nation to extend the power of German and Japanese masters over other people, the German and Japanese workers had united against their own native exploiters for the purpose of abolishing the exploitative system!

The poor are still plenty poor and still "getting the blame."

The crooks are just as crooked. Dirty politicians are just as dirty. There's still plenty of ballyhoo and baloney.

But 99% of the American people are just as decent as they've always been. They know what their fighting men are going through. They're working their heads off to show their appreciation, to speed the vic-

RICH HIRE LOBBY TO FREEZE TAXES

"Congress must not tax incomes, inheritances and gifts more than 25 per cent!" A lobby, which apparently has unlimited cash, is endeavoring to put that proposal over in the form of a constitutional amendment. Just now the lobby is

working on the New Jersey legislature and has already succeeded in getting the approval of the state Senate. Seventeen or 18 other states have been lined up.

Of course, the proposed amendment is entirely in the interests of the very rich. It would do more to safeguard great fortunes than almost any other conceivable scheme.

Daily newspapers are treating the idea with great consideration.

That's because the owners of daily newspapers would be among the chief beneficiaries.

But the 90 per cent of our people who find it difficult to make their pay envelopes match their budgets, should register their vigorous opposition.

FOOD WASTED TO KEEP PRICES UP

Destruction of food to maintain excessive prices has long been practiced by distributors, but rarely on the present scale.

Scores of carloads of fresh cabbage are rotting in Detroit because of excessive costs, it was revealed at a public meeting called in protest by the Greater Detroit Consumers' Council. Among delegates were representatives of organized labor, retailers, consumers and the Office of Price Administration.

"Unless action is taken immediately, not only cabbages, but potatoes, cauliflower, spinach and other commodities may experience the same fate that befell oranges, which were dumped by the ton recently in a similar situation," Charles C. Lockwood, Consumers' Council attorney, said.

People seldom improve when they have no model but themselves to look at.—Goldsmith.

lesson for the democracies.

More Evidence of Huge Profiteering

According to Randolph E. Paul, general counsel of the Treasury, the tax laws provide a post-war "windfall" for business that may reach the staggering figure of 45½ billion dollars, even if the war ends this week. The total will be larger if the conflict extends beyond that period.

Before entering government service, Paul accumulated a good-sized fortune as tax adviser to business concerns. He can't be accused of "radicalism" or "prejudice against business."

Tax legislation enacted in 1940, Paul pointed out in a speech before a gathering of business men at New York, permits business to obtain a refund of taxes paid during the war to meet the cost of conversion to peace—"a subsidy in the guise of tax relief," is the way he describes it.

For two years after the shooting stops, if their factories do not turn

over, industrialists are assured of profits at least equal to their post-war earnings. Paul fears they may get more by inflating their costs and losses.

For all its generosity, this provision does not satisfy certain business groups. They insist that wartime taxes be returned to them NOW and retained in their own treasuries. They plead they can lay nothing aside for post-war readjustment. Paul exploded that statement.

He pointed out that, after paying taxes and all other charges, corporation profits during 1943 and 1944 alone will be three times average profits, after taxes, during the period from 1936 to 1939, inclusive. Furthermore, he emphasized, these corporations—after paying taxes and dividends and greatly increasing the salaries of their officials—have already accumulated from their war profits more than 12 billions of undistributed profits.

If we add the tax refunds to the undistributed profits, we will find these big concerns will have a post-war "nestegg" of 57½ billion dollars—or 30 per cent more than the entire national income during the last year of the Hoover administration.

Additional light on the fantastic profits of war contractors was furnished some days ago by the Truman committee, which for two years has been investigating various phases of the war program.

The bulk of war business has been given to 100 corporations.

"Of these 100 corporations," the committee asserted, "only nine have been fund wholly free of excessive profit in 1942."

For the remainder, profits range all the way from 25 to 600 times normal peacetime profits. Concerns which before the war emergency were never "out of the red," were able to pile up millions of profits in 1942 and even greater sums in 1943, the committee said.

The committee cites chapter and verse on the profits of various contractors. It tells of a New York aircraft corporation which had average peacetime profits of \$32,493, but multiplied that figure 168 times in 1942, after paying taxes and dividends.

A small Pennsylvania airplane company which reported an average deficit of more than \$70,000 between 1936 and 1939, had a profit of \$11,400,000 in 1942; a cable-making concern in New York in 1942 increased its profits 25 times; an Ohio locomotive plant increased its profits 165 times; one of the biggest airplane builders increased its profits 42 times; a Pennsylvania corporation increased its profits 10 times.

"The story could be extended endlessly," the committee said. "The illustrations given are not exceptional. They happen to have been taken at random from among the 100 corporations holding the largest volume of war contracts. For smaller companies the profits picture is equally as excessive."

Only occasionally, the committee declared, did a manufacturer bob up who placed his country's welfare above his pocketbook. One such is the United Aircraft Corporation of Connecticut, whose officials came to Washington and turned back \$286,000,000 to the government. They said they were "ashamed" to take the money.

"But, after making these refunds," the committee observes, "the company still had left after taxes in the year 1942 \$17,000,000 of net profits, which was a little more than three times its average profit of \$5,000,000 a year during the pre-war base period."

What becomes of President Roosevelt's promise that "a new crop of millionaires" would not come out of this war?

What becomes of the plea of certain leaders in House and Senate that we can't increase the taxes of the rich and that if we are to get additional revenue we must place new tax burdens on small incomes?

—Labor.

HELP TO OUR ALLIES

28,000 Planes Are Shipped Abroad Under the Lease-Lend Program

Of the 150,000 planes produced by American workers since the lease-lend program went into effect 28,000 have been sent to our Allies, Leo T. Crowley, foreign economic administrator, revealed recently.

In addition to aircraft, Crowley said, \$2,500,000,000 worth of ordnance and ammunition and \$70,000,000 worth of petroleum had been shipped to the Allies.

Did Eugene V. Debs, the famous socialist say it? No, he didn't, for he'd be accused of even worse "crimes" than our president had made that statement.

That man was ABRAHAM LINCOLN.